

Voor hen die zich willen voorbereiden op de gemeenteavond over homoseksualiteit, hebben wij een preek van de Anglicaanse predikant Samuel Wells vertaald en bewerkt. Daarin wordt een overzicht gegeven van de verschillende zienswijzen op homoseksualiteit die er zijn binnen de wereldkerk. Onderstaand artikel is dus gebaseerd op een preek van rv. Samuel Wells, gepubliceerd in het boek "Speaking the Truth – Preaching in a Pluralistic Culture" uitgegeven door Abingdon Press, Nashville. Deze predikant schrijft vanuit een diepe bewogenheid met de kerk, de Bijbel en gelovigen die worstelen met het onderwerp Homoseksualiteit.

Vier benaderingen van Homoseksualiteit

Het doel van deze preek is dat de uitgesproken voorstanders van verscheidene visies op homoseksualiteit in de kerk inzien hoe hard zij elkaar nodig hebben. Daarnaast pleit ik ervoor de controverse rondom homoseksualiteit te zien als een kans om de kerk te vernieuwen en niet als aanleiding voor onderlinge verdeeldheid.

Ik wil graag vier benaderingen van homoseksualiteit voor u uiteen zetten. Deze vier benaderingen zijn, vermoed ik, wijd verbreid in de kerk en vertegenwoordigd in de meeste gemeenten. Ik zal proberen om elke zienswijze zo goed mogelijk uiteen te zetten. Voor elk van de vier zal ik een samenvattende zin geven. Vervolgens een korte omschrijving, een weergave van de Bijbelse onderbouwing, een reactie op haar sterktes en zwakheden, het levensgevoel dat achter deze benadering ligt en een toekomstscenario van hoe de kerk eruit gaat zien wanneer deze benadering de vrije hand krijgt en niet wordt tegengesproken. Ik sluit telkens af met één vraag die ik graag zou willen stellen aan de voorstanders van die specifieke visie. Ik noem de vier zienswijzen, in volgorde, "heiligheid", "koninkrijk", "pastoraat" en "emancipatie".

1. De benadering vanuit heiligheid

De eerste benadering zegt: "De Bijbel geeft ons een helder beeld van hoe een heilig leven, een leven naar Gods wil, eruit ziet". Ik noem dit de "heiligheidsbenadering". Deze zienswijze getuigt van een respectvolle houding bij de gelovige naar de Bijbel toe. Zij stelt dat we in de Bijbel een vaststaande orde vinden waarbinnen mensen tot bloei komen: een orde van heiligheid en zuiverheid. En hoewel bepaalde dingen die buiten die orde vallen geen kwaad *lijken* te doen, kan je geen bloeiend (samen)leven zoeken en tegelijkertijd ontrouw zijn aan deze orde in de Bijbel.

De Bijbelse onderbouwing bestaat uit zes Bijbelteksten. In het Bijbelboek Leviticus gaat het over een heilige levenswandel waardoor de (Israëlitische) samenleving tot bloei komt. Twee keer wordt er gezegd: "Je mag niet het bed delen met een man zoals met een vrouw, dat is gruwelijk." (Leviticus 18:22, 20:13). Iets dergelijks lezen we ook in de Romeinenbrief. In Romeinen 1 beschrijft de apostel Paulus hoe Joden en heidenen de mogelijkheid hebben om Gods richting te volgen en daarmee een rechtvaardige samenleving op te bouwen. Maar beiden slaan een andere richting in, onder andere doordat "vrouwen de natuurlijke omgang hebben verruild voor de tegennatuurlijke, en ook de mannen de natuurlijke omgang met vrouwen hebben losgelaten en in hartstocht voor elkaar zijn ontbrand." (Romeinen 1:26). Homoseksualiteit is in Romeinen 1 net als in Leviticus een voorbeeld

hoe mensen een richting inslaan die tegen Gods aanwijzingen indruist: een levenswijze die 'tegennatuurlijk' (tegen de richting) is en allerlei negatieve gevolgen heeft. Eenzelfde opsomming van 'tegennatuurlijke' driften vinden we terug in 1 Korintiërs 6:9-10 en 1 Timoteüs 1:8-11.

De kracht van de heiligheidsbenadering is de zorg voor heiligheid en zuiverheid. De gelovige is zich er sterk bewust van dat *discipline* (je houden aan een bepaalde orde en richting) een belangrijk onderwerp is wanneer we seksuele gevoelens bespreken met respect voor het Bijbelse gezag.

Maar deze benadering heeft ook verscheidene zwakheden. Doordat ze zich beroept op wetten uit het boek Leviticus rijst de vraag waarom sommige wetten in Leviticus nog steeds geldig zouden zijn, terwijl dat voor veel andere niet het geval is. Waarom worden de regels over homoseksualiteit zo streng toegepast terwijl de wetten over scheiden, het heffen van rente, over leningen en over de rol van vrouwen ruim worden geïnterpreteerd? En over Nieuwtestamentische teksten als Romeinen 1 gesproken: als de teksten rondom homoseksualiteit zo streng geïnterpreteerd dienen te worden; waarom is de kerk dan niet radicaal pacifist zoals Jezus voorleefde? Waarom is ze niet helemaal toegewijd aan een leven van eenvoud en soberheid? Waarom heeft ze zich niet gewijd aan het gezamenlijk delen van bezit zoals beschreven wordt in het boek Handelingen? Al deze genoemde zaken worden in de Bijbel grondiger behandeld dan een antipathie tegen homoseksualiteit. Als we het met elkaar eens zijn dat veel regels uit Leviticus, en daarmee ook teksten uit de brieven van Paulus gebaseerd op Leviticus, moeten worden geïnterpreteerd *binnen hun eigen context*; waarom zijn de wetten rondom homoseksualiteit een uitzondering?

Maar de belangrijkste zwakheid van deze benadering is het grote theologische probleem dat zij creëert. Veel voorstanders van deze benadering erkennen dat God sommige mensen homoseksueel maakt: dat homoseksualiteit een onthulling en geen voorkeur is. Maar dit roept de verontrustende vraag op waarom God dit zou doen. Wat voor soort God scheidt en schenkt een gave en verbiedt dan om het tot bloei te laten komen?

Ten grondslag aan de heiligheidsbenadering ligt, vermoed ik, een gevoel dat de wereld stuurloos geraakt. Er wordt soms gezegd dat de kerk haar vermogen kwijt is geraakt om over goed en slecht te spreken. Er moet weer eens een standpunt worden ingenomen! Het huwelijk wordt vaak als gelegenheid hiervoor gekozen. Dit is een visie die wijdverbreid gesteund wordt in de kerk. Maar ik wil aangeven dat dit niet ondubbelzinnig uit het Nieuwe Testament is afgeleid. In het Nieuwe Testament gaat het meer over 'alleen zijn' (sommige apostelen, weduwen en maagden) en over het 'lichaam van Christus' dan over het huwelijk. En ondertussen is er die moeilijk te begrijpen ironie dat veel van hen die het huwelijk willen beschermen bereid zijn om de kerk te doen scheuren. Terwijl in het Nieuwe Testament het huwelijk van man en vrouw het beeld is van mysterieuze relatie tussen de kerk en Christus.

Alle benaderingen dragen een doembeeld met zich mee. Als de heiligheidsbenadering de vrije hand zou krijgen, wat zou er dan gebeuren? Het doembeeld is een kerk die overtuigd is van haar eigen gelijk, wettisch denkend, geobsedeerd door zichzelf, constant zichzelf opsplitsend. Ze wordt door de progressieve krachten in de maatschappij weggehoond als hopeloos verouderd. Ze is het contact met de maatschappij verloren. Wat ik de voorstanders van de heiligheidsbenadering zou willen vragen is: "Waarom is het probleem rondom homoseksualiteit hét probleem geworden?"

2. De benadering vanuit het Koninkrijk

De tweede benadering zegt; “Kunnen we ergens anders over praten?” Ik noem dit de “koninkrijkbenadering”. Deze visie op homoseksualiteit legt de aandacht op de belangrijkste drijfveer achter het leven, en de preken, de werken en de bezieling van Jezus. Hij legde zich toe op het binnen brengen van allerlei mensen in Gods Koninkrijk; in het bijzonder de verworpenen. De koninkrijkbenadering stelt dat de focus op homoseksualiteit binnen de kerk een afleiding vormt van meer belangrijke zaken als evangeliseren, oorlog, abortus, armoede, geld en het milieu.

De Bijbelse onderbouwing voor deze zienswijze berust simpelweg op het tellen van woorden. ‘Homoseksualiteit’ wordt niet genoemd in de Evangelieën en heeft slechts een handvol verwijzingen in de hele Bijbel. Onderwijl worden de zaken waar de evangelieën wél over spreken -het gebruik van onze rijkdom; God liefhebben met je hele hart, ziel, geest en kracht en je naaste als jezelf; en het simpelweg volgen van Jezus- overschaduwde door de focus op homoseksualiteit. De radicale Oud Testamentische profeten vragen simpelweg van Gods volk “recht te doen, goedertierenheid lief te hebben en ootmoedig te wandelen met uw God” (Mic. 6:8). Dit lijkt een stuk belangrijker dan seksuele oriëntatie. De meeste homo-christenen die ik persoonlijk ken zouden koninkrijkvoorstanders zijn, gezien hun eigen seksuele voorkeur en de lijst van de grote zaken die de wereld het hoofd moet bieden.

De kracht van de koninkrijkbenadering is haar zorg om het grote geheel en de brede boodschap van de Bijbel in de moderne wereld. Haar zwakheid is dat ze geen positieve argumenten voor homoseksualiteit aandraagt. Niet alleen wil zij graag van onderwerp veranderen, ze geeft je ook het gevoel dat men deze discussie helemaal niet zou moeten voeren. Maar als de koninkrijkvoorstanders niets te zeggen hebben, kan het geen verrassing voor hen zijn dat de problemen worden opgelost door anderen die wél veel te zeggen hebben. Een tweede zwakheid van de koninkrijkbenadering is dat zij ernaar neigt om de Bijbelpassages die niet in haar eenvoudige boodschap passen, maar gewoon te negeren. Ze lijkt te worstelen met de Bijbelse geboden die de liberale vooronderstellingen van de eenentwintigste eeuw schokken. Ze vergeet dat het volgen van God gevolgen heeft voor ons alledaagse leven in de wereld.

Ten grondslag aan de koninkrijkbenadering ligt, vermoed ik, een verlangen naar de eenvoud naar de tijd waarin Jezus leefde en Zijn omgang met de discipelen. Zij heeft een soort afkeer van alles wat het delen van Zijn goede nieuws belemmert.

Als de koninkrijkbenadering de vrije hand zou krijgen, zie ik een kerk opdoemen die zichzelf belangrijk vindt en ongeduldig is, niet in staat om haar nobele ideologieën te vertalen naar de alledaagse bezigheden. De vraag die ik de koninkrijkvoorstanders zou willen stellen is; “Wat u als een afleiding ziet; zou dat juist de uitnodiging kunnen zijn aan de kerk om te ontdekken wat het *concreet* betekent om recht te doen, goedertierenheid lief te hebben en ootmoedig te wandelen met God in deze tijd?”

3. De pastorale benadering

De derde benadering zegt; “Ziet u niet wat de kerk mensen aandoet?”. Ik noem dit de pastorale benadering. In deze benadering zoeken gelovigen naar eerlijkheid. Zijn er niet altijd al homofiele mensen in de kerk geweest? Is het niet de hoogste tijd om als kerk te erkennen dat homoseksualiteit in al haar geledingen voorkomt?

Deze benadering onderstreept de zorg om het individu. Ze ergert zich aan de manier waarop homo's soms behandeld worden. Ze wenst dat alle mensen integriteit najagen in plaats van, wat zij noemt, hypocrisie.

Zij onderbouwt haar houding op een tekst als “allen hebben gezondigd en missen de heerlijkheid van God” (Rom. 3:23). Dit is in de geest van Jezus' woorden: “Oordeel niet, opdat gij niet geoordeeld wordt” (Mat. 7:1). Toen Jezus geconfronteerd werd met de betrachte overspelige vrouw, stelde Hij voor; “Wie van u zonder zonde is, laat die als eerste de steen op haar werpen” (Joh. 8:7). In de gelijkenis van de Farizeeër en de tollenaar is het diegene die zichzelf simpelweg erkent als zondaar die gerechtvaardigd naar huis mag, en niet diegene die zo graag zijn rechtvaardigheid bevestigd wilde zien (Luk. 18:9-14). Jezus zei ook dat wat we voor de “minsten” doen, wij ook voor Hem doen (Mat. 25:40). Deze benadering stelt dat homo's beschouwd moeten worden als de “minsten” in de hedendaagse maatschappij.

De sterke kanten aan dit argument zijn de nadruk op medelijden, realisme en eerlijkheid. Ze weerspiegelt de wijdverbreide overtuiging dat het Christendom bovenal over liefde gaat.

Haar zwakke punt is haar neiging om zich teveel te identificeren met individuele zorgen en daardoor bredere kerkelijke vraagstukken in combinatie met Bijbelse interpretatie te verwaarlozen. De pastorale benadering lijkt met haar nadruk op tolerantie, respect en privacy, weinig oog te hebben voor een *collectief* Evangelie.

Ten grondslag aan de pastorale zienswijze ligt, vermoed ik, een gevoel, gedeeld door velen in de hedendaagse maatschappij, met name door de jongere generatie, dat grote instituten stevast onderdrukkend en inhumain zijn. En dat de echte waarden grotendeels of geheel gevonden moet worden op een persoonlijk niveau, in de intimiteit en het vertrouwen van relaties en vriendschappen. Er is een neiging om in de kerk een toevluchtsoord te zoeken, weg van de drukte van de agressieve, opdringerige wereld. “Gewoon leven en laten leven” is het motto. Veel van hen die de pastorale zienswijze aanhangen vinden dat zelfs het preken over dit onderwerp ongepast is.

Als de pastorale zienswijze de vrije hand zou krijgen, zou de kerk eruit zien als een gemeenschap die geen gedeelde visie heeft, niet meer betrokken is bij de grote vragen van de samenleving. Een kerk die alleen nog maar bezig is met het verzorgen van mensen die tekort worden gedaan en geen centrale agenda heeft.

De vraag die ik pastoraatvoerstanders zou willen stellen is; “Wat betekent een oprecht heilig leven, wandelen met God, voor een homofiel persoon? Zijn privacy en tolerantie de enige waarden of is het tijd om een meer opbouwende visie te formuleren?”

4. De benadering vanuit de emancipatie

De vierde benadering zegt; “Dit is een regelrecht geval van discriminatie.” Ik noem dit de emancipatiebenadering. Deze benadering ziet de kwestie in termen van rechten en recht. Ze ziet discriminatie van de homofiele medemens geworteld in onwetendheid, vooringenomenheid en machtsmisbruik. Ze gelooft dat de kerk de homorechten als haar eigen minimale norm zou moeten hanteren. Ze vindt de kerk gênant en ver achterlopend.

In deze benadering wordt de Bijbel op twee manieren gebruikt. Als eerste wordt benadrukt dat Paulus cultusprostitutie, pedofilie en andere vormen van seksuele losbandigheid aanviel, niets afwetend van stabiele homopartnerschappen, zoals ze in onze tijd voorkomen. Deze benadering roept ertoe op om de Bijbel te lezen in de hedendaagse context. Ten twee benadrukt ze Paulus’ bewering dat er geen onderscheid is tussen Jood of Griek, slaaf of vrije, man of vrouw (Gal. 3:28): een adembenemende bewering in zijn tijd. Onderwijl kwam Jezus om goed nieuws aan de armen, gevangenen, invaliden en onderdrukten te brengen (Luk. 4:18)—en dat moet in hedendaagse taal wel betekenen dat dit goed nieuws is voor hen die homo zijn. Sommige voorstanders van deze zienswijze zouden zeggen dat we allemaal naar Gods evenbeeld gemaakt zijn (Gen. 1:27). We moeten koesteren hoe we gemaakt zijn: wanneer Hij ons als homo heeft gemaakt, dan deed Hij absoluut omdat Hij *wilde* dat we zo zijn.

De sterke kanten van de emancipatiebenadering zijn haar nadruk op gerechtigheid aan buitenstaanders en het onderstrepen dat Christendom ‘Goed Nieuws’ (= Evangelie) moet zijn. Haar zwakheid is haar te sterke afhankelijkheid van sociaalwetenschappelijk onderzoek, haar minachting van de traditionele bronnen van Christelijke wijsheid en haar naïeve vertrouwen op de harmonie in een maatschappij die gebaseerd is op conflicterende rechten.

Ten grondslag aan de emancipatiebenadering ligt, vermoed ik, een diep geworteld gevoel dat de wereld van de Bijbel een heel andere wereld is dan de wereld waar we vandaag in wonen. Ze doet een oprechte poging om de kerk weer terug in de voorhoede van de progressieve krachten in de maatschappij te plaatsen; in plaats van altijd maar korzelig achterliggen. Ze ziet vrijheid als het hart van Gods wil en als het doel van Zijn schepping.

Als deze benadering de vrije hand zou krijgen, zie ik een kerk die haar identiteit verliest vanwege een gebrek aan zelfvertrouwen, een kerk die de band breekt met het historisch Christendom en geen Evangelie heeft dat zich onderscheidt van een seculiere, liberale agenda van emancipatie. Denkend aan het spreekwoord “Zij die de tijdgeest huwen worden snel weduwen”, is dit de vraag die ik de voorstanders van deze benadering zou willen stellen; “Kunt u voor de rest van de kerk aantonen dat uw grootste zorg bestaat uit het trouw blijven aan de God die zichzelf heeft geopenbaard in Christus; en dat u niet simpelweg meewaait met de modetrend van het moment?”

Conclusie

Dit zijn dan de vier theologische benaderingen rondom homoseksualiteit. Ik heb drie redenen waarom ik ze voor u uiteen zet. De eerste is om te zeggen dat ik denk dat het allemaal legitieme benaderingen zijn. Het is verkeerd om te zeggen dat er één Bijbelgetrouw is en de anderen niet. Het is verkeerd om te zeggen dat het er één om gerechtigheid gaat en de anderen niet. Ik vermoed dat sommige mensen zich met hun hele hart identificeren met één van deze vier benaderingen, terwijl anderen de beste delen uit elk van de vier benaderingen zullen nemen. En ik kan me indenken dat er homochristenen zijn die zich herkennen in elk van deze vier perspectieven.

Het tweede wat ik wil zeggen is dat alle vier zienswijzen vertegenwoordigd zijn in de meeste gemeenten. Ik zie dat als iets om trots op te zijn, niet om verontschuldigen voor aan te bieden. Ik ben er trots op. Ik geloof dat juist het bestaan van kerken waar alle vier deze zienswijzen gerespecteerd worden Goed Nieuws is.

Het derde en laatste is dit. We zouden kunnen instemmen met een beleefde tolerantie: iedereen gaat zijns wegs in afzonderlijke gemeenten met consistente opvattingen en we hoeven nooit meer iemand tegen te komen met wie we het oneens zijn. Maar we zijn hier deze ochtend niet bijeen gekomen omdat we het Christendom zinvol vinden, maar omdat we geloven dat het de *waarheid* is.

Wat we de wereld te bieden hebben is geen boek vol antwoorden maar een wijze om het gesprek met God en met elkaar op gang te houden. Die wijze is er één die samenkomt, onze eigen zondigheid erkent, vreugde deelt, luistert, de waarheid zoekt, bidt, verzoening zoekt, dank brengt, brood deelt, zegening ontvangt en zo haar missie hernieuwt. Ons Evangelie is de boodschap dat Christus de tussenmuur van vijandigheid, die scheiding maakte, heeft afgebroken (Ef. 2:14). Als we niet allemaal in de kamer kunnen blijven en met elkaar blijven praten, *vertellen we de wereld dat ons Evangelie niet waarachtig is*. Ik weet niet zeker of we naar de bredere kerk kunnen kijken om deze zaak voor ons op te lossen. We zullen deze op één of andere manier voor ons zelf moeten oplossen en *de wijze waarop we dat doen*—in de kracht van de Geest—zal ons Evangelie zijn, de waarheid die we onze wereld vandaag de dag aanbieden.

Samuel Wells, vertaald en bewerkt door Arjo Loeve en Sander Ris.